

LIETUVOS RESPUBLIKOS
NOTARIATO ĮSTATYMO NR. I-2882 3, 4, 6, 6², 8, 10¹, 10³, 10⁴, 19, 20, 22, 22¹, 24, 27¹, 28, 46,
60 IR 62 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 28² STRAIPSNIU IR
VII SKYRIUMI BEI 9, 10 IR 10² STRAIPSNIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 3, 4, 6, 6², 8, 10¹, 10³, 10⁴, 19, 20, 22, 22¹, 24, 27¹, 28, 46, 60 ir 62 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 28² straipsniu ir VII skyriumi bei 9, 10 ir 10² straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) parengimą paskatino Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2020 m. gruodžio 14 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-14 „Ar užtikrinama, kad antstoliams ir notarams pavestos valstybės funkcijos būtų vykdomos efektyviai“ (toliau – Valstybės kontrolės ataskaita) pateiktos rekomendacijos:

1.1. priimti sprendimus dėl notaro atlyginimo įkainių nustatymo Vyriausybės lygmeniu tikslingumo;

1.2. nustatyti reikalavimus elektroninėje erdvėje skelbti informaciją apie notarinius veiksmus;

1.3. priimti sprendimus dėl kitų institucijų atstovų įtraukimo į notarų atestavimo komisiją tikslingumo.

Lietuvos Respublikos teisingumo ir finansų ministerijos kartu su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, įgyvendindamos Valstybės kontrolės ataskaitos rekomendacijų įgyvendinimo plane pateiktą priemonę įvertinti, ar notaro atlyginimo įkainiai ir įkainių nustatymo tvarka, atsižvelgiant į įstatymuose nustatytus kriterijus, turėtų būti tvirtinami Lietuvos Respublikos Vyriausybės, priėjo bendros išvados, kad tiek notaro atlyginimo įkainių nustatymo metodika, tiek patys įkainiai turėtų būti nustatomi Vyriausybės. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projektu siūloma keisti notarų įkainių teisinį reguliavimą, perkeltiant įkainių nustatymą į Vyriausybės lygmenį.

Siekiant didesnio visuomenės informavimo apie notarų, seniūnų ir konsulinių pareigūnų atliekamus notarinius veiksmus, Įstatymo projektu siūloma nustatyti reikalavimus el. erdvėje skelbiamai informacijai.

Įvertinus Valstybės kontrolės ataskaitoje pateiktas audito išvadas, Įstatymo projektu siūloma į Notarų atestavimo komisiją įtraukti teisingumo ministro skiriamą teisės krypties socialinių mokslų daktarą, kartu siūloma pakeisti Notarų garbės teismo sudarymo tvarką, suvienodinant ją su Notarų atestavimo komisijos sudarymo tvarka.

Įstatymo projektu taip pat siūloma:

1) Nustatyti notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos nustatymo stebėsenos priemones.

Siekiant teisinio reguliavimo sistemiškumo ir tvarumo, siūloma nustatyti įpareigojimą Teisingumo ministerijai kartą per metus vertinti notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos nustatymo poreikį. Kartu siūloma nustatyti, kad notaras ar asmuo, laimėjęs viešą konkursą eiti notaro pareigas ir nepradėjęs vykdyti notaro veiklos, dalyvauti konkurse kitoje savivaldybėje gali ne anksčiau kaip po penkerių metų nuo laimėto konkurso eiti notaro pareigas dienos. Toks teisinis reguliavimas užtikrins patikimą poreikio dėl notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos vertinimą ir pagrįstą prognozavimą.

Siekiant užtikrinti tinkamą notaro atliekamų funkcijų prieinamumą ir galimybę prognozuoti notarų skaičių kiekvienoje savivaldybėje, Įstatymo projektu siūloma nustatyti trukmės ribojimus notarams dalyvauti kitų institucijų veikloje, tais atvejais, kai dėl tokių veiklų notaras privalo stabdyti savo veiklą.

2) Panaikinti apribojimą dalyvauti viešame konkurse eiti notaro pareigas asmenims virš 60 m.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT) 2021-06-03 sprendime byloje C-914/19 (GN prieš Italiją) išaiškino, kad valstybės narės turi plačią diskreciją ne tik nuspręsti siekti vieno konkretaus socialinės ir užimtumo politikos tikslo, bet ir nustatyti priemones, kuriomis jo sieks. Tačiau dėl naudojimosi šia diskrecija nediskriminavimo dėl amžiaus principas negali netekti prasmės.

3) Kandidatai į notarus (asesoriai) yra asmenys, kurie Notariato įstatymo nustatyta tvarka rengiasi notaro profesinei veiklai ir kuriems yra keliami analogiški reikalavimai kaip notarams – taikomi nepriekaištingos reputacijos reikalavimai, Notarų garbės etikos kodekso nuostatos, veiklos apribojimai ir kt., todėl, siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo, siūloma įteisinti taip pat kandidatų į notarus (asesorių) drausminę atsakomybę.

4) Tikslinti notarų savivaldos teisinį reguliavimą, suteikiant Lietuvos notarų rūmams naujas funkcijas notarų atstovavimo, teritorijų turto paveldėjimo atvejams nustatymo ir kt. srityse, taip pat tikslinant šiuo metu nustatytų funkcijų formuluotes.

5) Tikslinti notarinių veiksmų atlikimo būdų teisinį reguliavimą ir nustatyti pagrindinius reikalavimus notarinių veiksmų atlikimui tais atvejais, kai vienas notarinio veiksmo dalyvis notarinį veiksma atlieka notaro biure, o kitas to paties notarinio veiksmo dalyvis notarinį veiksma atlieka nuotoliniu būdu (toliau – mišrusis notarinių veiksmų atlikimo būdas).

6) Įstatymo projektu taip pat sprendžiamos teisinio reguliavimo spragos, formuluočių suderinamumas, šalinami netikslumai.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projektą inicijavo ir parengė Teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptariamai teisiniai santykiai.

3.1. Dėl notaro atlyginimo įkainių reguliavimo

Pagal Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 19 straipsnio 1 dalį, už notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas notaras ima atlyginimą, kurio dydį (įkainius) nustato Lietuvos Respublikos teisingumo ministras, atsižvelgdamas į šio įstatymo 19¹ straipsnyje nurodytus notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo kriterijus ir suderinęs su Lietuvos Respublikos finansų ministru.

3.2. Dėl reikalavimo el. erdvėje skelbti informaciją

Notariato įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad Notarų rūmai visuomenės informavimo tikslais savo interneto svetainėje skelbia Lietuvos notarų sąrašą, tačiau Valstybės kontrolė konstatavo, kad šios informacijos paskelbimas el. erdvėje visuomenei nepakankamas¹.

Reikalavimų, keliamų notarų biurams ir notarų darbo laikui, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. 1R-119, 8.8 ir 8.9 papunkčiuose nustatyta, kokia informacija turi būti pateikiama notaro (notarų) biuro patalpose, su kuria galima susipažinti tik nuvykus į vietą.

Atsižvelgiant į tai, Valstybės kontrolė pateikė rekomendaciją nustatyti reikalavimus el. erdvėje skelbiamai informacijai: kokia, koku būdu ir kur turi būti skelbiama² bei rekomendacijų įgyvendinimo plane numatė priemonę parengti Notariato įstatymo pakeitimo projektą, kuriuo būtų nustatyti reikalavimai el. erdvėje skelbiamai informacijai apie notarinius veiksmus³.

3.3. Dėl Notarų atestacijos komisijos ir Notarų garbės teismo sudėčių

3.3.1. Vadovaujantis Notariato įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi, Notarų atestacijos komisija sudaroma Notarų rūmų prezidiumo nutarimu ketveriems metams tik iš penkių notarų. Valstybės kontrolės nuomone, taip sudarant Notarų atestavimo komisiją gali būti nepakankamai užtikrinamas kvalifikacijos vertinimo proceso skaidrumas ir objektyvumas⁴.

¹ Valstybės kontrolės ataskaita, 27-28 psl.

² Valstybės kontrolės ataskaita, 4.4. rekomendacija, 57 psl.

³ Valstybės kontrolės ataskaita, 4.4. rekomendacijos 9 priemonė, 58 psl.

⁴ Valstybės kontrolės ataskaita, 49 psl.

3.3.2. Pagal Notariato įstatymo 10² straipsnį, Notarų garbės teismo personalinę sudėtį tvirtina Lietuvos Respublikos teisingumo ministras. Notarų garbės teismas susideda iš septynių Notarų rūmų susirinkime išrinktų narių, iš kurių:

- 1) penki nariai renkami iš notarų;
- 2) du nariai renkami iš šešių Lietuvos Respublikos teisingumo ministro pasiūlytų visuomenės atstovų – kandidatų į Notarų garbės teismo narius.

Notarų garbės teismo nariu renkamas notaras turi turėti ne mažesnę kaip dešimties metų notaro profesinės veiklos stažą ir neturėti galiojančių drausminių nuobaudų. Notarų garbės teismo nariu renkamas visuomenės atstovas turi turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą (bakalauro ir magistro kvalifikacinius laipsnius arba vienpakopį universitetinį išsilavinimą) ir atitikti šiame įstatyme nustatytus nepriekaištingos reputacijos reikalavimus. Veikdami kaip Notarų garbės teismo nariai, visuomenės atstovai turi tokias pačias teises ir pareigas kaip ir notariai. Notarų garbės teismo nariu asmuo gali būti renkamas ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės.

Notarų garbės teismas iš narių notarų išsirenka Notarų garbės teismo pirmininką.

Notarų garbės teismo įgaliojimai trunka ketverius metus.

Notarų garbės teismas gali nagrinėti bylas, kai posėdyje dalyvauja ne mažiau kaip trys Notarų garbės teismo nariai – notariai ir bent vienas narys – visuomenės atstovas. Notarų garbės teismo sprendimai priimami paprasta posėdyje dalyvaujančių Notarų garbės teismo narių balsų dauguma. Tais atvejais, kai balsai pasiskirsto po lygiai, priimtu laikomas sprendimas, už kurį balsavo Notarų garbės teismo pirmininkas.

Notarų garbės teismo nariai ir buvę nariai privalo laikyti paslapyje informaciją, susijusią su notaro profesine veikla ar asmens duomenimis, kurią sužinojo nagrinėdami drausmės bylas. Išrinktas Notarų garbės teismo narys – visuomenės atstovas iki pirmo Notarų garbės teismo posėdžio turi pasirašyti konfidencialumo pasižadėjimą. Paašikėjus, kad Notarų garbės teismo narys – visuomenės atstovas nesilaikė konfidencialumo pasižadėjimo, Lietuvos Respublikos teisingumo ministras jį atšaukia iš Notarų garbės teismo narių kaip netekusį nepriekaištingos reputacijos ir šio įstatymo nustatyta tvarka pasiūlo tris naujas visuomenės atstovų kandidatūras.

3.4. Dėl apribojimo dalyvauti viešame konkurse eiti notaro pareigas

Notariato įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 7 punkte nustatyta, kad viešame konkurse eiti notaro pareigas turi teisę dalyvauti ne vyresni kaip 60 metų asmenys.

3.5. Dėl įpareigojimo kartą per metus vertinti notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos poreikį

Notariato įstatymo 6 straipsnis nustato notarų skaičiaus nustatymo kriterijus ir įpareigoja teisingumo ministrą tą skaičių patvirtinti remiantis teisingumo ministro patvirtinta metodika ir atsižvelgiant į įstatyme įtvirtintus kriterijus. Tačiau Notariato įstatyme nėra įtvirtintas imperatyvus įpareigojimas periodiškai peržiūrėti notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos nustatymo poreikį.

3.6. Dėl ribojimo notarams dalyvauti kitų institucijų veikloje

Notariato įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad notaras nevaržomai dalyvauja notarų savivaldos ir kitų renkamų institucijų veikloje. Jeigu notaras eina renkamas pareigas kitose institucijose, jo įgaliojimai turi būti sustabdomi šio įstatymo 22¹ straipsnio nustatyta tvarka (sustabdomi tol, kol išnyksta pagrindai, dėl kurių buvo sustabdyti notaro įgaliojimai⁵). Pagal šiuo metu nustatytą teisinį reguliavimą nėra nustatyti jokie terminai, ribojantys notarų dalyvavimą kitose institucijose, kas praktikoje sukuria tokias situacijas, kai asmenys yra skiriami eiti notaro pareigas, tačiau jų nevykdo daugiau nei 10 metų.

3.7. Dėl kandidatų į notarus (asesorių) drausminės atsakomybės

Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nereglementuoja kandidatų į notarus (asesorių) drausminės atsakomybės.

3.8. Dėl notarų savivaldos teisinio reguliavimo

3.8.1. Notariato įstatymo 9 straipsnyje įtvirtinti svarbiausieji Notarų rūmų uždaviniai, šio įstatymo 10 straipsnyje išvardintos Notarų rūmų funkcijos. Pastebėtina, kad dalis uždavinių sutampa su

⁵ Notariato įstatymo 22¹ straipsnio 3 dalis

funkcijomis, neįtvirtinamas pagrindinis Notarų rūmų uždavinys – įgyvendinti notarų savivaldą, taip pat neįvardintos naujos aktualios Notarų rūmų funkcijos. Taip pat Notariato įstatyme neįtvirtinti svarbiausi Notarų rūmų organai, jų kompetencijos ir sudarymo principai, o yra paminėti tik epizodiškai.

3.8.2. Šiuo metu notaro atstovus skiria ir atleidžia teisingumo ministras. Notariato įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad notaro atstovas skiriamas pagal atstovaujamo notaro ir asmens, kuris sutinka jam atstovauti, prašymus. Jeigu notaras, negalintis eiti savo pareigų, neprašo skirti notaro atstovo ar jį pavaduojančio notaro, teisingumo ministras, atsižvelgdamas į Notarų rūmų prezidiumo nuomonę, turi teisę paskirti notaro atstovą savo iniciatyva, kai yra būtina užtikrinti negalinčio eiti notaro pareigų notaro biuro veiklą.

Pastebėtina, kad notaro atstovo skyrimas yra formalus pobūdžio administracinis veiksmas, kuris apsiriboja įsakymo priėmimu, kuriame nurodomas notaro bei skiriamo atstovo vardai ir pavardės, atstovavimo laikas, kurį skiriamas asmuo eis notaro atstovo pareigas arba nurodomos aplinkybės, kurioms esant skiriamas asmuo eis notaro atstovo pareigas.

3.8.3. Vadovaujantis Notariato įstatymo 6 straipsnio 1 dalimi, notarų veiklos teritoriją nustato teisingumo ministras pagal savo patvirtintą Notarų gyventojams teikiamų teisinių paslaugų poreikių vertinimo metodiką. Notariato įstatymo 28 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad notariniai veiksmai gali būti atliekami pas bet kurį notarą, išskyrus turto paveldėjimo atvejus. Notarų veiklos teritoriją šiais atvejais nustato teisingumo ministras.

Vadovaujantis Notarų gyventojams teikiamų teisinių paslaugų poreikių vertinimo metodikos, patvirtintos teisingumo ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1R-481, 12 punktu, notaro (notarų) veiklos teritorija turto paveldėjimo atvejais nustatoma atsižvelgiant į savivaldybėje įsteigtų notaro (notarų) biurų ir juose dirbančių notarų skaičių, savivaldybės gyvenamąsias vietas ir jų gyventojų skaičių. Minėtos metodikos 15 punkte įtvirtinta, kad suinteresuoto asmens prašymu Notarų rūmų prezidentas arba jį pavaduojantis viceprezidentas gali nuspręsti turto paveldėjimo bylą perduoti vesti kitam notarui, neatsižvelgdamas į teisingumo ministro nustatytą notaro (notarų) veiklos teritoriją turto paveldėjimo atvejais.

3.9. Dėl mišriojo notarinių veiksmų atlikimo būdo

Vadovaujantis Notariato įstatymo 28 straipsnio 2 dalimi, notariniai veiksmai atliekami notaro biure.

Nuo 2021 m. liepos 1 d. Notariato įstatymo 28¹ straipsnyje nustatyta galimybė notarinius veiksmus, išskyrus testamentų tvirtinimą ir šio įstatymo 26 straipsnio 1 dalies 7 ir 8 punktuose nurodytus notarinius veiksmus, atlikti nuotoliniu būdu. Notarai nuotoliniu būdu atlieka notarinius veiksmus vadovaudamiesi tomis pačiomis notarų veiklą reglamentuojančiomis nuostatomis, kaip ir juos atlikdami šio įstatymo 28 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

Tačiau Notariato įstatyme nėra aptarta, kaip notarinis veiksmas gali būti atliktas mišriuoju būdu, t. y. kai vienas sandorio dalyvis pas notarą atvyksta fiziškai, o kitas sandorio dalyvis pasirenka sandorį sudaryti ir pasirašyti nuotoliniu būdu.

3.10. Dėl teisinio reguliavimo spragų, formuluočių suderinamumo

3.10.1. Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kuris notaras ir per kokį terminą yra kompetentingas išduoti Europos vykdomojo rašto pažymėjimą⁶. Notariato įstatymo 24 straipsnis nustato, kad pasibaigus notaro įgaliojimams, teisingumo ministras priima sprendimą dėl tolesnės notaro biuro veiklos, neatliktų notarinių veiksmų tęsimo, dokumentų ir depozitinėje sąskaitoje esančių lėšų perdavimo. Tačiau Notariato įstatymas nenustato, kas turėtų išduoti Europos vykdomąjį raštą, jeigu vykdomąjį įrašą padaręs notaras įgaliojimus baigė.

⁶ Pagal Civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo 15 straipsnio 2 dalį, kreditoriaus prašymu Europos vykdomąjį raštą dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodytų autentiškų dokumentų išduoda vykdomąjį įrašą padaręs notaras. Europos vykdomąjį raštą notaras išduoda ne vėliau kaip per penkias darbo dienas nuo prašymo dėl Europos vykdomojo rašto išdavimo gavimo dienos.

3.10.2. Šiuo metu yra nesuderintos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.139 straipsnio 1 dalies ir Notariato įstatymo 27¹ straipsnio 1 punkto nuostatų, nustatančių seniūnų tvirtinamus įgaliojimus, formuluotės. Vadovaujantis Civilinio kodekso 2.139 straipsnio 1 dalimi, įgaliojimą, kurį fizinis asmuo duoda korespondencijai (konkrečiai – siunčiamiems pinigams ir pašto siuntiniams) gauti, taip pat darbo užmokesčiui ir kitoms su darbo santykiais susijusioms išmokoms, pensijoms, pašalpoms, stipendijoms *ar viešosioms ir administracinėms paslaugoms gauti*, gali patvirtinti <...> seniūnijos, kuriai priskirtoje teritorijoje gyvena fizinis asmuo, seniūnas <...>.

Notariato įstatymo 27¹ straipsnio 1 punkte nustatyta, kad seniūnai neatlygintinai seniūnijai priskirtos teritorijos gyventojams tvirtina įgaliojimus, kuriuos fiziniai asmenys duoda korespondencijai (konkrečiai – siunčiamiems pinigams ir siuntiniams) gauti, taip pat darbo užmokesčiui ir kitoms su darbo santykiais susijusioms išmokoms, pensijoms, pašalpoms, stipendijoms, išmokoms *už perdirbti supirktą žemės ūkio produkciją gauti*.

3.10.3. Notariato įstatymo 20 straipsnio 2 dalyje nustatyti notaro veiklos apribojimai, pagal kuriuos notaras negali gauti jokio kito atlyginimo, išskyrus notaro atlyginimą, atlygį už arbitro funkcijų atlikimą, atlyginimą už mediacijos paslaugų teikimą, atlyginimą už aukcionų organizavimo ir vykdymo paslaugų teikimą, atlyginimą už darbą visų lygių rinkimų ir referendumo komisijose, kompensaciją už darbą Notarų rūmuose, užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą.

Notariato įstatymo 62 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyti kandidatų į notarus (asesorių) veiklos ribojimai, išlyga teikti mediacijos paslaugas nėra įtvirtinta.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

4.1. Dėl notaro atlyginimo įkainių reguliavimo

Valstybės kontrolė ataskaitoje konstatavo, kad Notariato įstatymuose įtvirtinti notarų atlyginimo įkainių nustatymo kriterijai yra abstraktūs, bendro pobūdžio. Įstatyme nėra numatyta, kaip nustatant notarų atlyginimo įkainius šie kriterijai turi būti taikomi, todėl sukonkretinti ir aiškinti įstatymų nuostatas, nurodyti įstatymų normų taikymo praktikoje tvarkas tam tikrose veiklos srityse ir konkrečiose situacijose turėtų poįstatyminiai teisės aktai.

Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės pateiktą pastabą ir siekiant, kad nustatytais notaro atlyginimo įkainiais būtų tinkamai įgyvendinama valstybės politika finansų, socialinės apsaugos, teisingumo ir kitose srityse, Įstatymo projektu siūloma įtvirtinti, kad už notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas notaras ima atlyginimą, kurio dydį (įkainius) nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Vyriausybė taip pat patvirtins notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo metodiką, atsižvelgdama į Notariato įstatymo 19¹ straipsnyje nurodytus notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo kriterijus.

Toks reguliavimas labiau atitiks teisinio reguliavimo aiškumo ir sistemiškumo principus, nustatys Notariato įstatyme įtvirtintų įkainių nustatymo kriterijų taikymo taisykles ir panaikins įkainių nustatymo kriterijų skirtingo interpretavimo galimybę, taip pat padidins viešojo valdymo procesų skaidrumą, aiškumą bei atvirumą visuomenei.

Be to, įkainių tvirtinimas Vyriausybės lygmeniu sudarys prielaidas sistemiškesniam, įvertinančiam platesnius reguliavimo aspektus, labiau atliepiančiam skirtingų socialinių grupių poreikius įkainių nustatymui. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad įkainių mažinimo atvejai ar atleidimas nuo mokėjimo už paslaugas yra labai svarbus aspektas apsaugant socialiai jautrių visuomenės grupių interesus ir garantuojant notarų ekonominį paslaugų prieinamumą, todėl įkainių mažinimo ar atleidimo nuo mokėjimo už paslaugas atvejų nustatymas Vyriausybės lygmeniu sudarys geresnes sąlygas užtikrinti, kad teisinis reguliavimas būtų geriau įvertintas socialinės politikos aspektu.

4.2. Dėl reikalavimo el. erdvėje skelbti informaciją

Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija ir Notarų rūmai savo interneto svetainėse skelbia:

1. notarų atliekamų notarinių veiksmų sąrašą ir informaciją apie notarinio veiksmo atlikimo privalomumą,
2. informaciją apie tai, kokie notariniai veiksmai gali būti atliekami nuotoliniu būdu,

3. notarų atlyginimo už notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas dydžius (įkainius), atvejus, kai atlyginimo dydžiai gali būti mažinami arba nuo atlyginimo apmokėjimo atleidžiama,

4. notarinių veiksmų ar atsisakymo juos atlikti apskundimo tvarką.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija savo interneto svetainėje taip pat skelbs informaciją apie konsulinių pareigūnų ir seniūnų atliekamus notarinius veiksmus, informaciją apie konsulinio mokesčio už konsulinių pareigūnų atliekamus notarinius veiksmus dydžius ir atvejus, kai konsulinis mokestis neimamas, informaciją apie tai, kad seniūnai notarinius veiksmus atlieka neatlygintinai, konsulinių pareigūnų ir seniūnų atliktų notarinių veiksmų ar atsisakymo juos atlikti apskundimo tvarką.

Toks teisinis reguliavimas užtikrintų, kad asmenys, norintys atlikti notarinius veiksmus, gaus reikiamą informaciją apie subjektus, galinčius atlikti notarinius veiksmus (t. y. asmenys bus informuoti, kad atlikti notarinius veiksmus gali ne tik notaras, kuriam už šio veiksmo atlikimą reikia mokėti, bet ir seniūnas neatlygintinai, o esant užsienio valstybėje – konsulinis pareigūnas už nustatytą mokestį), apie paslaugos teikimo būdą (galimybę atlikti notarinius veiksmus nuotoliniu būdu), mokėtinus įkainių dydžius. Taip pat informacijos apie notarinių veiksmų ar atsisakymo juos atlikti apskundimo tvarką skelbimas padidins visuomenės informuotumą ir sumažins Teisingumo ministerijoje ir Notarų rūmų ne pagal kompetenciją gaunamų skundų skaičių⁷.

4.3. Dėl Notarų atestacijos komisijos ir Notarų garbės teismo sudėčių

Siekiant užtikrinti didesnę notarų kvalifikacijos vertinimo proceso skaidrumą ir objektyvumą, Įstatymo projektu siūloma keisti Notarų atestacijos komisijos sudarymo tvarką ir į komisijos sudėtį įtraukti teisingumo ministro skiriamą teisės krypties socialinių mokslų daktarą. Kartu, siekiant nustatyti nelyginį komisijos narių skaičių, kad būtų kuo retesnės situacijos, kuomet sprendimą, balsams pasiskirsčius po lygiai, priimtų vienas asmuo – pirmininkas (ar jo pavaduotojas), siūloma padidinti komisijos skaičių iki septynių narių ir Notarų atestacijos komisiją sudaryti taip: šeši narius – notarus skiria Notarų rūmai, vieną narį (teisės krypties socialinių mokslų daktarą) – Lietuvos Respublikos teisingumo ministras, suderinęs su Notarų rūmais.

Siekiant teisinio reguliavimo sistemiškumo, siūloma suvienodinti Notarų atestacijos komisijos ir Notarų garbės teismo sudarymo tvarkas ir nustatyti, kad Notarų garbės teismas sudaromas Notarų rūmų prezidiumo nutarimu ketveriems metams iš septynių narių, iš kurių:

- 1) šeši nariai renkami Notarų rūmų susirinkime iš notarų;
- 2) vieną narį – visuomenės atstovą skiria teisingumo ministras, suderinęs su Notarų rūmais.

Notarų garbės teismo nariu renkamas visuomenės atstovas turi būti teisės krypties socialinių mokslų daktaras ir atitikti šiame įstatyme nustatytus nepriekaištingos reputacijos reikalavimus.

Atsižvelgiant į praktikoje kilusias problemas dėl Notarų garbės teismo kvorumo užtikrinimo, tais atvejais, kai vienas visuomenės atstovas dėl pateisinamų priežasčių negalėjo dalyvauti teismo posėdyje, o kitas nusišalino ir dėl to negalima buvo išnagrinėti notaro drausmės bylos, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad nagrinėti bylas Notarų garbės teismas gali, kai posėdyje dalyvauja ne mažiau kaip keturi Notarų garbės teismo nariai.

Kartu pažymėtina, kad įvertinus užsienio valstybėse nustatytą notarų atestavimo komisijų ir garbės teismų sudarymo praktiką, pagal kurią šiuos notarų savivaldos organus paprastai sudaro notariai bei į Konstitucinio Teismo pateiktą išaiškinimą, kad valstybės kontroliuojamos profesijos supponuoja atitinkamos profesijos savireguliaciją ir atitinkamą savivaldos sistemą, kuri apima visą šią profesiją (visus ja besiverčiančius asmenis) ir užtikrina *inter alia* <...> kvalifikacijos tobulinimo organizavimą, vienodus profesinės etikos standartus ir jų laikymosi kontrolę, taip pat kitokią įstatymų reikalaujamą

⁷ Valstybės kontrolė konstatavo, kad daugiau kaip 90 proc. Teisingumo ministerijoje ir Notarų rūmų gautų skundų buvo pateikti ne pagal kompetenciją, t. y. skundai dėl notarų veiksmų teisėtumo, nors tokių skundų nagrinėjimas yra teismo kompetencija (Valstybės kontrolės ataskaita, 28 psl.)

tos profesijos asmenų veiklos kontrolę⁸, siūloma nustatyti, kad teisingumo ministras visuomenės atstovą skiria, suderinus su Notarų rūmais.

4.4. Dėl apribojimo dalyvauti viešame konkurse eiti notaro pareigas

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypatingai dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos (21 straipsnis). 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (toliau – Direktyva) 6 straipsnio „Skirtingo požiūrio dėl amžiaus pateisinimas“ 1 dalyje numatyta: „Nepaisydamos 2 straipsnio 2 dalies, valstybės narės gali numatyti, kad skirtingas požiūris dėl amžiaus nėra diskriminacija, jei pagal nacionalinę teisę jį objektyviai ir tinkamai pateisina teisėtas tikslas, įskaitant teisėtos užimtumo politikos, darbo rinkos ir profesinio mokymo tikslus, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. <...>“.

ESTT, sprendime byloje C-914/19, išaiškino, kad valstybės narės turi plačią diskreciją ne tik nuspręsti siekti vieno konkretaus socialinės ir užimtumo politikos tikslo, bet ir nustatyti priemones, kuriomis jo sieks. Tačiau dėl naudojimosi šia diskrecija nediskriminavimo dėl amžiaus principas negali netekti prasmės. Todėl ESTT nusprendė, kad draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kuria asmenims, norintiems dalyvauti konkurse, kad galėtų užsiimti notaro profesija, nustatomas maksimalaus 50 metų amžiaus apribojimas, <...> viršijama tai, kas būtina <tikslams> pasiekti, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Atsižvelgiant į ESTT sprendimą byloje C-914/19 Įstatymo projektu siūloma atsisakyti diskriminuojančios nuostatos amžiaus pagrindu, kad dalyvauti Viešame konkurse eiti notaro pareigas gali ne vyresni kaip 60 metų asmenys.

4.5. Dėl įpareigojimo kartą per metus vertinti notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos poreikį

Notarų teritorinio pasiskirstymo politika turi užtikrinti notarų ir jų biurų prieinamumą visoje šalies teritorijoje, notaro paslaugų teikimas konkrečioje savivaldybėje būtų prognozuojamos ilgesnėje perspektyvoje, o viešame konkurse eiti notaro pareigas dalyvautų asmenys, kurie turi rimtus ketinimus eiti notaro pareigas laimėtoje vietoje ilgesnį laiką. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projektu siūloma įtvirtinti pareigą Teisingumo ministerijai kiekvienais kalendoriniais metais iki spalio 1 d. įvertinti poreikį dėl notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos nustatymo. Šia nuostata siekiama sistemiškai spręsti notarų skaičiaus nustatymo konkrečioje savivaldybėje klausimą, tinkamai įgyvendinant pareigą užtikrinti notarinių paslaugų prieinamumą ir tęstinumą. Atsižvelgiant į tai, kad notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos nustatymo reguliavimas susijęs su notarų, kaip valstybės įgaliotų asmenų, veiklos reguliavimu ir neapima tų atvejų, kai notaras vykdo Notariato įstatyme nustatytas mediacijos, turto pardavimo ir nuomos viešųjų aukcionų organizavimo bei vykdymo paslaugas bei atlieka arbitro funkcijas, siūloma tikslinti iki šiol vartojamą formuluotę „notarų gyventojams teikiamų *teisinių paslaugų* poreikių vertinimo metodiką“, įtvirtinant „notarų skaičiaus, jų buveinių ir veiklos teritorijų nustatymo metodiką“.

Kartu, siekiant užtikrinti neformalų, patikimą notarų gyventojams teikiamų teisinių paslaugų poreikį dėl notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos vertinimą ir pagrįstą notarų skaičiaus nustatymo konkrečioje savivaldybėje prognozavimą, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad notaras ar asmuo, laimėjęs viešą konkursą eiti notaro pareigas ir nepradėjęs vykdyti notaro veiklos, dalyvauti konkurse kitoje savivaldybėje gali ne anksčiau kaip po penkerių metų nuo laimėto konkurso eiti notaro pareigas dienos. Penkerių metų laikotarpis pasirinktas siekiant sudaryti sąlygas užtikrinti stabilų notarinių veiksmų teikimą konkrečioje teritorijoje, ilgalaikius darbo santykius su galimais notaro biuro darbuotojais, garantuoti tinkamą notarinių veiksmų tęstinumo užtikrinimą.

⁸ Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 7 d. nutarimas "Dėl privalomos narystės Lietuvos antstolių rūmuose"

4.6. Dėl ribojimo notarams dalyvauti kitų institucijų veikloje

Pagal siūlomas Notariato įstatymo 20 straipsnio 1 dalies ir 22¹ straipsnio 3 dalies nuostatas, notaras renkamų institucijų veikloje galės dalyvauti ne ilgiau kaip 5 metus. Toks ribojimas siūlomas siekiant užtikrinti tinkamą notarų paslaugų prieinamumą visose savivaldybėse ir nesudaryti sąlygų formaliai užimti notaro vietą, neturint tikslo vykdyti profesinės notaro veiklos.

4.7. Dėl kandidatų į notarus (asesorių) drausminės atsakomybės

Kandidato į notarus (asesoriaus) instituto pagrindinis tikslas yra Notariato įstatymo nustatyta tvarka rengtis notaro profesinei veiklai. Notariato įstatymo nustatyta tvarka pasirengimas notaro profesinei veiklai turėtų apimti ne tik formalių kvalifikacinių reikalavimų įgyvendinimą, bet taip pat ir visapusišką pasirengimą, apimančią ir įpareigojimą laikytis notarų profesinės etikos reikalavimų bei dėl šių reikalavimų pažeidimo kylančią atsakomybę. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projektu siūloma įtvirtinti kandidatų į notarus (asesorių) drausminę atsakomybę. Kandidatams į notarus (asesoriams) būtų taikomos analogiškos drausminės atsakomybės nuostatos, kurios taikomos notarams, išskyrus drausminių nuobaudų rūšis – kandidatams į notarus (asesoriams) nebus sustabdoma notaro profesinė veikla nuo vieno iki trijų mėnesių.

Kartu, siekiant teisinio reglamentavimo išsamumo, nedviprasmiškumo, atsparumo korupcijai, Įstatymo projektu siūloma tikslinti keičiamo įstatymo 10³ straipsnio 2 dalies nuostatas, detalizuojant sąlygas ir aplinkybes, kurioms esant notaro ar kandidato į notarus (asesoriaus) pažeidimas galėtų būti pripažintas mažareikšmiu.

Pastebėtina, kad Lietuvoje drausminė atsakomybė yra įtvirtinta taip pat advokatų ir antstolių padėjėjams.

4.8. Dėl notarų savivaldos teisinio reguliavimo

4.8.1. Įstatymo projektu siūloma tikslinti Notarų rūmų uždavinius ir funkcijas, taip pat įstatymo lygmeniu reguliuoti Notarų rūmų valdymo ir kitų pagrindinių organų sudarymo tvarką ir kompetencijas.

Detalesnis Notarų rūmų savivaldos teisinis reguliavimas svarbus atsižvelgiant į šios savivaldos teisinio statuso ir vykdomų funkcijų ypatumus. Lietuvoje notariai yra valstybės kontroliuojama profesija, kas reiškia, kad, kaip nurodė Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, įstatymų leidėjas pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją turi įgaliojimus įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad asmenys, besiverčiantys tam tikra valstybės kontroliuojama profesija, *ex lege* priklausytų tam tikrai asociacijai, užtikrinančiai šios profesijos savivaldą, *inter alia* vienodus profesinės etikos standartus ir jų laikymosi priežiūrą. Konstitucinis Teismas taip pat akcentavo, kad valstybės kontroliuojamos profesijos statusas suponuoja atitinkamą savivaldos sistemą, kuri apima visą šią profesiją (visus ja besiverčiančius asmenis) ir užtikrina *inter alia* atstovavimą tai profesijai (ja besiverčiantiems asmenims) esant santykiams su valstybės ir savivaldos institucijomis bei tarptautiniu lygiu, kvalifikacijos tobulinimo organizavimą, vienodus profesinės etikos standartus ir jų laikymosi kontrolę, taip pat kitokią įstatymų reikalaujamą tos profesijos asmenų veiklos kontrolę⁹. Taigi, Konstitucinis Teismas įvardino svarbiausias valstybės kontroliuojamų atstovų savivaldos funkcijas, kurios apima tiek privačių, tiek ir tam tikrų viešųjų funkcijų vykdymą.

Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pateiktą išaiškinimą, Įstatymo projektu siūloma tikslinti Notarų rūmų uždavinių sąrašą, įtvirtinant šiuos pagrindinius uždavinius: notarų savivaldos įgyvendinimas, notarų veiklos koordinavimas, rūpinimasis teisine kultūra ir kvalifikacijos kėlimu, notarų atliekamų funkcijų priežiūra, notaro praktikos atlikimo užtikrinimas, notarinės praktikos vienodinimas, norminių teisės aktų projektų rengimas ir teikimas, bendradarbiavimas su Lietuvos, užsienio valstybių ir tarptautinėmis organizacijomis ir kt.

Kartu Įstatymo projektu siūloma tikslinti iki šiol nustatytų Notarų rūmų funkcijų formuluotes bei įtvirtinti naujas funkcijas: bendros Notarų rūmų informacinių technologijų platformos savininko teisių ir pareigų įgyvendinimas ir notaro pažymėjimų išdavimas.

⁹ Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 7 d. nutarimas "Dėl privalomos narystės Lietuvos antstolių rūmuose"

Patikslintas Notarų savivaldos teisinis reguliavimas labiau atitiks valstybės pareigą efektyviai užtikrinti valstybės kontroliuojamų asmenų veiklos vykdymą bei kontrolę. Paminėtina, kad detalesnis savivaldos reguliavimas taip pat yra nustatytas Lietuvos Respublikos antstolių ir advokatūros įstatymuose.

4.8.2. Įstatymo projektu siūloma notarų atstovų skyrimo įforminimą perduoti Notarų rūmų prezidentui, kaip vienasmeniam Notarų rūmų valdymo organui, kuris pagal atstovaujamo notaro ir asmens, kuris sutinka jam atstovauti, prašymus priimtų sprendimą dėl atstovo skyrimo. Jeigu notaras, negalintis eiti savo pareigų, neprašo skirti notaro atstovo ar jį pavaduojančio notaro, Notarų rūmų prezidentas, atsižvelgdamas į Notarų rūmų prezidiumo nuomonę, turės teisę paskirti notaro atstovą savo iniciatyva, kai yra būtina užtikrinti negalinčio eiti notaro pareigų notaro biuro veiklą.

Pastebėtina, kad notarų atstovais gali būti tik griežtai apibrėžtas asmenų ratas, kurių tinkamumas būti notarų atstovais yra patikrintas teisingumo ministrui skiriant juos notariais arba kandidatais į notarus (asesoriais) ir išlaikant notaro kvalifikacinį egzaminą. Taip pat paminėtina, kad pagal šiuo metu galiojančią teisinį reguliavimą, Notarų rūmai skiria pavaduojantį notarą.

4.8.3. Įstatymo projektu siūloma pakeisti iki šiol galiojančią teisinį reguliavimą, pagal kurį teisingumo ministras nustatydavo ne tik notarų veiklos teritoriją, kurioje notaras vykdo savo funkcijas, bet ir teritoriją turto paveldėjimo atvejams, nurodant konkrečias miesto gatves ir pastatų numerius. Teritorijos turto paveldėjimo atvejams nustatymas yra svarbus užtikrinant, kad nebūtų užvestos kelios paveldėjimo bylos pas skirtingus notarus ir išvengta ginčų tarp įpėdinių dėl paveldėjimo tvarkymo pas konkretų notarą, todėl nauju teisiniu reguliavimu nesiūloma visiškai panaikinti teritorijų paskirstymą turto paveldėjimo atvejams. Kartu keičiamo Notariato įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad konkrečias notarų veiklos teritorijoje esančias gyvenamąsias vietas ir (ar) adresus turto paveldėjimo atvejams priskiria Notarų rūmai pagal Notarų rūmų prezidiumo patvirtintą tvarką. Gyvenamųjų vietovių ir (ar) konkrečių adresų paskirstymas notarams yra formalus veiksmas, kurį galėtų atlikti notarų savivalda. Paminėtina, kad Notarų gyventojams teikiamų teisinių paslaugų poreikių vertinimo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1R-481, bus palikta galimybė suinteresuoto asmens prašymu turto paveldėjimo bylą perduoti vesti kitam notarui, neatsižvelgiant į nustatytą notaro (notarų) veiklos teritoriją turto paveldėjimo atvejams.

4.9. Dėl mišraus notarinių veiksmų atlikimo būdo

Siekiant teisinio aiškumo, Įstatymo projektu siūloma aptarti pagrindinius notarinių veiksmų atlikimo mišriuoju būdu, t. y. kai vienas sandorio dalyvis pas notarą atvyksta fiziškai, o kitas sandorio dalyvis pasirenka sandorį sudaryti ir pasirašyti nuotoliniu būdu, principus.

Įstatymo projektu siūloma Notariato įstatymo 28² straipsniu nustatyti, kad tais atvejais, kai notarinis veiksmas atliekamas mišriuoju būdu, notaras privalo sudaryti sąlygas visiems notarinio veiksmo dalyviams netrukdomai bendrauti su notaru ir tarpusavyje, o notarinio veiksmo dalyvių fizinė buvimo vieta, notarinio veiksmo dalyvių, notaro pasirašytinų, tvirtintinų ir liudytinų dokumentų vieta, laikas, formatas ir laikmenos gali nesutapti. Kai notarinis veiksmas atliekamas mišriuoju būdu, notaras kiekvieno sandorio dalyvio pasirašytus atskirus sandorio dokumentus saugo teisės aktų nustatyta tvarka, o sandorio šalims išduoda notaro patvirtintą sandorio dokumentą be notarinio veiksmo dalyvių parašų. Toks notaro patvirtintas sandorio dokumentas bus išduodamas elektroniniu formatu. Notaras taip pat galės išduoti notaro patvirtinto sandorio elektroninio dokumento popierinę kopiją arba nuorašą.

Atsižvelgiant į tai, kad atliekant notarinius veiksmus nuotoliniu arba mišriuoju būdu elektroninių dokumentų metaduomenyse, be kita ko, yra nurodomas dokumento pasirašymo laikas, o atliekant notarinį veiksmą mišriuoju būdu, dokumento pasirašymo laikas gali nesutapti, siūloma tikslinti Notariato įstatymo 46 straipsnio 5 ir 6 dalių nuostatas, nustatant, kad notaras sandorio sudarymo laiko nenurodo, jeigu nuosavybės teisės į nekilnojamąjį daiktą perleidimo sutartys ir hipotekos (įkeitimo) sandoriai tvirtinami Notariato įstatymo 28¹ ar 28² straipsniuose numatyta tvarka.

Galimybė notarinius veiksmus atlikti mišriuoju būdu sudarys sąlygas padidinti notarų paslaugų teikimą el. būdu, nes net ir tais atvejais, kai dėl tam tikrų priežasčių viena iš sandorio šalių

nenorėtų arba negalėtų notarinio veiksmo atlikti nuotoliniu būdu, kitai sandorio šaliai tokia galimybė nebus apribota.

Pažymėtina, kad užsienio valstybių teisėje ir praktikoje yra reglamentuotas ir taikomas mišriojo notarinio veiksmų atlikimo būdas, šiuo metu mišriuoju būdu notarius veiksmus galima atlikti Latvijoje ir Estijoje, nuo rugpjūčio 1 d. tokios paslaugos bus prieinamos ir Vokietijoje.

4.10. Dėl teisinio reguliavimo spragų, formuluočių suderinamumo

4.10.1. Įstatymo projektu siūloma tikslinti Notariato įstatymo 24 straipsnio nuostatas įtvirtinant nebaigtinį atvejų sąrašą, kai pasibaigus notaro įgaliojimams, teisingumo ministras turėtų priimti sprendimą dėl tęstinių veiksmų atlikimo. Kartu, siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir atsižvelgiant į praktikoje pasitaikiusius atvejus, siūloma numatyti atvejį, kad ministras turi priimti sprendimą dėl Europos vykdomojo rašto išdavimo pagal įgaliojimus baigusio notaro padarytą vykdomąjį įrašą.

4.10.2. Siekiant Civilinio kodekso 2.139 straipsnio 1 dalies ir Notariato įstatymo 27¹ straipsnio 1 punktų suderinamumo, Įstatymo projektu siūloma tikslinti seniūnų tvirtinamų įgaliojimų formuluotę, nustatant, kad tvirtinami įgaliojimai, kuriuos fiziniai asmenys duoda ne išmokoms už perdirbti supirktą žemės ūkio produkciją gauti, o viešosioms ir administracinėms paslaugoms gauti.

4.10.3. Pagal galiojančią teisinį reguliavimą notariai turi teisę teikti mediacijos paslaugas, todėl tokia teisė turėtų būti suteikta ir kandidatams į notarus (asesoriams). Atsižvelgiant į tai, Notariato įstatymo 62 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatomi kandidatų į notarus (asesorių) veiklos ribojimai, siūloma įtvirtinti išlygą teikti mediacijos paslaugas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus Įstatymo projekto siūlomus pakeitimus, būtų pašalinti Valstybės kontrolės ataskaitoje konstatuoti notariato teisinio reguliavimo trūkumai: būtų nustatytas teisinis pagrindas Vyriausybei patvirtinti notarų įkainių nustatymo metodiką, kurioje būtų įtvirtintas aiškus ir skaidrus notarų atlyginimo nustatymo mechanizmas, nustatytas kiekvieno Notariato įstatyme įtvirtinto kriterijaus turinys ir įvertis bei kuria vadovaujantis bus galima nustatyti ekonomiškai pagrįstus notaro atlyginimo įkainius, atitinkamai ir objektyviai įvertinti, ar nustatyti įkainiai atitinka Notariato įstatyme nustatytus kriterijus. Taip pat būtų įtvirtintas skaidresnis Notarų atestacijos komisijos sudarymas, kas sudarys prielaidas objektyviau vykdyti notarų atestavimą ir bus įtvirtintas informacijos apie notarius veiksmus išviešinimas, kas užtikrins notarų atliekamų notarinio veiksmų geresnį prieinamumą. Kitos Įstatymo projekte siūlomo teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 dalyje.

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimto įstatymo įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo projekto siūlomi pakeitimai sukurs teisinę prielaidą nustatyti ekonominiais skaičiavimais pagrįstus notaro atlyginimo įkainius, o tai darys teigiamą poveikį verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymo projektas atitinka strateginio lygmens planavimo dokumentus. Įstatymo projektu prisidedama prie Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 197.5 punkte numatyto siekio – notarų įkainių reguliavimas bus paremtas planavimu, skaidrumu, objektyviai pagrįstomis sąnaudomis, bus užtikrinta, kad visi įkainiai ir jų sandara būtų maksimaliai vieši ir suprantami visuomenei.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant Įstatymo projekte siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas.

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus. Įstatymo projekte nepateikiama naujų sąvokų ir sąvokas įvardijančių terminų, todėl projektas nevertintinas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Įstatymo projektu siūlomiems pakeitimams įgyvendinti reikės atitinkamai pakeisti, papildyti ar patikslinti šiuos įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus:

1. Notarų gyventojams teikiamų teisinių paslaugų poreikių vertinimo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1R-481;

2. Įkainių už notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 1996 m. rugsėjo 12 d. įsakymu Nr. 57;

3. Notarų atestavimo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018 m. spalio 30 įsakymu Nr. 1R-226;

4. Notarų garbės teismo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. liepos 22 d. įsakymu Nr. 1R-184;

5. Notaro pažymėjimo išdavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1R-316;

Taip pat prireikus bus keičiami ar priimami ir kiti įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Įstatymo projektui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Rengiant Įstatymo projektą specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc: „notaras“, „notaro atlyginimo įkainiai“, „kandidatai į notarus (asesoriai)“, „Notarų rūmai“, „drausminė atsakomybė“, „Notarų garbės teismas“, „Notarų atestavimo komisija“, „notarų gyventojams teikiamų teisinių paslaugų poreikį“, „notaro atstovavimas“, „teritorija turto paveldėjimo atvejams“, „mišrusis notarinių veiksmų atlikimo būdas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.
Nėra.